

Magdalena Frańczuk

Katedra Prawa Publicznego
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Ekonomiczno-prawna konstrukcja małżeństwa i rozwodu

Streszczenie

W artykule omówiono ekonomiczne i prawne skutki małżeństwa. Podjęto się także zweryfikowania tezy, że małżeństwo to instytucja o charakterze prawno-ekonomicznym podobna w swej konstrukcji do spółki cywilnej. Przeanalizowano w tym celu również ekonomiczno-prawne skutki rozwiązania małżeństwa przez rozwód. Instytucję małżeństwa przyrównano do spółki prawa cywilnego i wskazano analogiczne regulacje prawne o charakterze ekonomiczno-gospodarczym.

Słowa kluczowe: małżeństwo, rozwód, spółka cywilna, wkłady, wspólnota.

1. Wstęp

W niniejszym opracowaniu skupiono się na ekonomiczno-prawnej konstrukcji małżeństwa. Rozpoczęto od przeanalizowania podstawowych przepisów prawnych regulujących instytucję małżeństwa w systemie polskiego prawa, a następnie wzięto pod uwagę elementy ekonomiczne najczęściej z nią związane. Ponadto podjęto próbę zweryfikowania tezy mówiącej, że małżeństwo to twór prawno-ekonomiczny podobny w swej konstrukcji do spółki cywilnej. Celem zbadania podanej tezy przeanalizowano również ekonomiczno-prawne skutki rozwiązania małżeństwa przez rozwód¹.

¹ W kontekście poruszanych w artykule zagadnień warto przypomnieć, że słowo „ekonomia” wywodzi się z greki. Przyjmuje się, że składają się na nie dwa terminy – οίκος (*oikos*) i νομος

Z ekonomicznego i psychologicznego punktu widzenia pozostawanie w małżeństwie związane jest zawsze z kosztami, zarówno emocjonalnymi, jak i finansowymi. Kiedy koszty te są niższe niż uzyskiwane z małżeństwa korzyści – związek trwa. Jednakże statystycznie często zdarzają się sytuacje, kiedy koszty zaczynają przewyższać korzyści i dochodzi do rozpadu rodziny. Małżonkowie tracą swoją „wartość”, a pozostawanie w zbyt kosztownym związku nie kalkuluje się. W takiej sytuacji może dojść do rozwodu, jednak z reguły decyzja o nim jest podejmowana, gdy przynajmniej dla małżonka występującego z powództwem rozwód przynosi potencjalnie większe zyski niż straty.

W kategoriach ekonomii, a ściślej szeroko rozumianej mikroekonomii można rozważać zatem także stosunki małżeńskie, zwłaszcza majątkowe i gospodarcze kształtujące się między małżonkami, a także te skutki o charakterze gospodarczo-ekonomicznym, które powstają po rozwiązaniu małżeństwa.

W kolejnych punktach artykułu przeanalizowano prawne i ekonomiczne regulacje dotyczące małżeństwa oraz rozwodu.

2. Prawno-ekonomiczne regulacje dotyczące małżeństwa – analogia do spółki cywilnej

Zawiązanie małżeństwa, co wynika z art. 1 § 1 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (krio)², następuje, gdy mężczyzna i kobieta jednocześnie obecni złożą przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego oświadczenia, że wstępują ze sobą w związek małżeński. Oświadczenia te spisywane są w dokumencie urzędowym, który obie strony podpisują, spełnione więc muszą być tu odpowiednie wymogi co do formy. Podobnie zawiązanie spółki wymaga złożenia przez współników oświadczeń o zawarciu umowy spółki, a przepisy nakładają w tym przypadku obowiązek zachowania formy pisemnej³. Warto też wspomnieć, że z ważnych powodów sąd może zezwolić, aby oświadczenie o wstąpieniu w związek małżeński zostało złożone przez pełnomocnika, a pełnomocnictwo takie powinno

(*nomos*) – czyli dom i prawo (reguła). Według innych szkół jest to połączenie słów „dom”, rozumiany jako gospodarstwo domowe, i *nomeus* – człowiek, który zarządza. Starożytni Grecy za pomocą tego pojęcia opisywali zasady funkcjonowania i prowadzenia gospodarstwa domowego. *Oikonomikos* oznacza więc według przytoczonej interpretacji mniej więcej tyle co kierowanie gospodarstwem domowym (zob. [Bochenek 2004, s. 10]). Współcześnie m.in. tym, w jaki sposób działają gospodarstwa domowe, zajmuje się szeroko rozumiana mikroekonomia (zob. [Mankiw i Taylor 2009, s. 65]).

² Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 2012, poz. 788 – dalej krio.

³ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, Dz.U. nr 16, poz. 93 z późn. zm. – dalej kc.

być udzielone na piśmie z urzędowo poświadczonym podpisem i wymieniać osobę, z którą małżeństwo ma być zawarte (art. 6 § 1 i 2 krio).

Zarówno w spółce, jak i w małżeństwie wspólnicy lub małżonkowie dążą do osiągnięcia wspólnego celu oraz związani są określonymi obowiązkami.

Zgodnie z art. 23 krio małżonkowie mają równe prawa i obowiązki w małżeństwie. Są obowiązani m.in. do wzajemnej pomocy oraz do współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli. Przyjmuje się, że są to przede wszystkim obowiązki o charakterze moralnym i niemajątkowym. Jednakże trudno się z tym w pełni zgodzić, ponieważ obowiązki te w znacznej mierze mają także charakter majątkowy. Ponadto zwrócić należy uwagę, że nieprzestrzeżenie małżeńskich obowiązków majątkowych sankcjonowane jest odpowiednimi przepisami prawa. Małżonkowie muszą zatem tak postępować, aby zaspokajać potrzeby rodziny, potrzeby te natomiast są także natury ekonomicznej. Obowiązki, o których mowa, nakładane są na małżonków z chwilą zawarcia małżeństwa i powstają z mocy samego prawa. Mają charakter wzajemny, a zwolnienie z nich następuje z chwilą ustania małżeństwa.

Zasadniczym obowiązkiem małżonków jest wspólne pożycie, pod którym to terminem kryje się swoista więź duchowa, fizyczna, ale też i ekonomiczno-gospodarcza. Jak wskazuje M. Sychowicz [2011, s. 148], „wspólnota gospodarcza to wspólne prowadzenie przez małżonków gospodarstwa domowego i takie zaspokajanie potrzeb każdego z nich, żeby ich stopa życiowa była jednakowa” (małżeńska wspólnota gospodarcza jest zatem terminem o charakterze ekonomicznym). Z kolei art. 27 krio, mówi, że oboje małżonkowie obowiązani są, każdy według swych sił oraz swych możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczynić się do zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli. Zadośćuczynienie temu obowiązkowi może polegać także, w całości lub w części, na pracy we wspólnym gospodarstwie domowym.

W tym miejscu nasuwa się kolejna analogia do spółki cywilnej, mianowicie do art. 860 §1 i 2 kc, który stanowi, że przez umowę spółki wspólnicy zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego przez działanie w sposób oznaczony, w szczególności przez wniesienie wkładów. Zgodnie z art. 861 § 1 kc wkład wspólnika może polegać na wniesieniu do spółki własności lub innych praw albo na świadczeniu usług. Małżeński obowiązek pracy we wspólnym gospodarstwie domowym można zatem potraktować jako rodzaj czy też odpowiednik niepieniężnego wkładu do spółki lub jako specyficzny rodzaj świadczenia usług⁴.

Gdy weźmiemy natomiast pod uwagę ustrój ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej i treść art. 31 § 1 krio: z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa (wspólność ustawowa)

⁴ W niniejszym opracowaniu, gdy mowa o spółce, chodzi o spółkę cywilną; pominięto analogię do spółek prawa handlowego.

obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny) oraz art. 43 § 1 krio: oboje małżonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym, to znów nasuwa się podobieństwo do spółki cywilnej, bowiem art. 861 § 2 kc mówi, iż domniemywa się, że wkłady wspólników mają jednakową wartość.

Jak już wskazano, podobnie jak w przypadku wspólników spółki cywilnej, co do zasady oboje małżonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym. Jednakże art. 36 § 2 i 3 krio wskazuje, że z ważnych powodów każdy z małżonków może żądać, ażeby ustalenie udziałów w majątku wspólnym nastąpiło z uwzględnieniem stopnia, w którym każdy z nich przyczynił się do powstania tego majątku. Oceniając natomiast, w jakim stopniu każdy z małżonków przyczynił się do powstania majątku wspólnego, bierze się pod uwagę także nakład osobistej pracy we wspólnym gospodarstwie domowym.

W przypadku spółki domniemywa się, że wkłady wspólników są równe, jednakże umowa może zawierać odmienne postanowienia w tej kwestii. Możliwe jest zatem takie ukształtowanie wielkości udziałów wspólników, które odpowiada ich nierównym wkładom.

3. Odpowiedzialność za długi i prowadzenie spraw

Jeszcze wyraźniejsze analogie pomiędzy małżeństwem a spółką prawa cywilnego nasuwają się, jeśli przeanalizować kwestię odpowiedzialności za zobowiązania w obu omawianych instytucjach.

Podobnie do odpowiedzialności za zobowiązania w spółce cywilnej kształtuje się odpowiedzialność za zobowiązania zaciągnięte w trakcie trwania małżeństwa w ustroju ustawowej wspólności majątkowej. W takim przypadku bowiem, zgodnie z art. 30 § 1 krio, oboje małżonkowie są odpowiedzialni solidarnie za zobowiązania zaciągnięte przez jednego z nich. Przepis ten dotyczy spraw wynikających z zaspokajania zwykłych potrzeb rodziny. W spółce cywilnej także mamy do czynienia z solidarną odpowiedzialnością za zobowiązania zaciągnięte w trakcie jej trwania⁵.

Jak wskazuje P. Nazaruk [2012, s. 1399], „solidarność zobowiązania oznacza, że wierzyciel może żądać spełnienia świadczenia od wszystkich dłużników łącznie, od kilku z nich lub od każdego z osobna, przy czym zaspokojenie wierzyciela przez któregokolwiek z dłużników zwalnia pozostałych. Wspólnicy odpowiadają przy tym bez ograniczeń za wszystkie zobowiązania spółki całym majątkiem wspólnym, a także każdy z nich odpowiada swoim majątkiem indywidualnym,

⁵ Art. 864 kc: „Za zobowiązania spółki wspólnicy odpowiedzialni są solidarnie”.

nieobjętym wspólnością. W przypadku zaspokojenia wierzyciela z majątku wspólnego wspólników dochodzi do zmniejszenia majątku spółki. Nie powstają roszczenia regresowe do poszczególnych wspólników”.

Zarówno w przypadku spółki, jak i małżeństwa niezmiernie istotną kwestią jest działanie wspólników lub małżonków na rzecz spółki czy też małżeńskiej wspólnoty ekonomicznej. Co do małżonków, zgodnie z art. 36 § 1 krio są oni obowiązani współdziałać w zarządzie majątkiem wspólnym, a w szczególności udzielać sobie wzajemnie informacji o stanie majątku wspólnego, o wykonywaniu zarządu majątkiem wspólnym i o zobowiązaniach obciążających majątek wspólny. Ponadto zgodnie z § 2 wskazanego artykułu każdy z małżonków może samodzielnie zarządzać majątkiem wspólnym, chyba że przepisy krio stanowią inaczej. Wykonywanie zarządu obejmuje natomiast czynności, które dotyczą przedmiotów majątkowych należących do majątku wspólnego, w tym czynności zmierzające do zachowania tego majątku. Art. 865 §1 i 2 kc z kolei wskazuje, że każdy wspólnik spółki cywilnej jest uprawniony i zobowiązany do prowadzenia spraw spółki oraz może bez uprzedniej uchwały wspólników prowadzić te sprawy, które nie przekraczają zakresu zwykłych czynności spółki. Zgodnie z § 3 wskazanego przepisu każdy wspólnik może bez uprzedniej uchwały wspólników wykonać czynność nagłą, której zaniechanie mogłoby narazić spółkę na niepowetowane straty – a zatem chodzi tu o czynność zmierzającą do zachowania majątku spółki. Tu nasuwa się jednoznaczna analogia do art. 361 § 1 kc, który wskazuje, że małżonek może sprzeciwić się czynności zarządu majątkiem wspólnym zamierzonej przez drugiego małżonka, z wyjątkiem czynności w bieżących sprawach życia codziennego lub zmierzającej do zaspokojenia zwykłych potrzeb rodziny albo podejmowanej w ramach działalności zarobkowej – są to więc, tak jak w przypadku regulacji spółki, czynności konieczne do utrzymania wspólnoty ekonomiczno-gospodarczej.

Ponadto w przypadku instytucji małżeństwa do dokonania niektórych czynności (wymienionych w art. 37 krio) wymagana jest zgoda drugiego małżonka. Przykładowo podać tu można takie istotne dla wspólnoty małżeńskiej czynności, jak: czynności prawne prowadzące do zbycia, odpłatnego nabycia czy obciążenia nieruchomości, gospodarstwa rolnego lub przedsiębiorstwa, darowizny z majątku wspólnego etc. Zwrócić też należy uwagę, że jednostronna czynność prawna dokonana bez wymaganej zgody drugiego małżonka jest nieważna.

W kwestii ekonomiczno-prawnych skutków rozwiązania małżeństwa przez rozwód wspomnieć trzeba, że w czasie trwania małżeńskiej wspólnoty ustawowej żaden z małżonków nie może żądać podziału majątku wspólnego ani nie może rozporządzać lub zobowiązywać się do rozporządzania udziałem, który w razie ustania wspólnoty przypadnie mu w majątku wspólnym lub w poszczególnych przedmiotach należących do tego majątku (art. 35 krio). W czasie trwania spółki

natomiast (art. 863) wspólnik nie może rozporządzać udziałem we wspólnym majątku wspólników ani udziałem w poszczególnych składnikach tego majątku. Nie może także domagać się podziału wspólnego majątku wspólników. Podziału majątku małżonków i wspólników dokonuje się najczęściej w przypadku odpowiednio ustania bytu prawnego małżeństwa (np. w wyniku rozwiązania go przez rozwód) albo w wyniku rozwiązania spółki cywilnej, kiedy to zasadniczo wspólnik może żądać podziału i wypłaty zysków.

4. Ekonomiczno-prawne skutki rozwiązania małżeństwa przez rozwód

W przypadku podziału majątku wspólnego, będącego najczęściej następstwem rozwodu, zgodnie z art. 45 § 1 krio każdy z małżonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na jego majątek osobisty, z wyjątkiem wydatków i nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód. Małżonek może także żądać zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny. Jednakże nie można żądać zwrotu wydatków i nakładów zużytych w celu zaspokojenia potrzeb rodziny, z zastrzeżeniem, że zwiększyły one wartość majątku w chwili ustania wspólności. Do rozwodu natomiast dochodzi, gdy między małżonkami nastąpił zupełny i trwały rozkład pożycia (art. 56 krio). W wyniku rozwodu zmieniają się stosunki majątkowe małżeńskie i ustaje więc ekonomiczna między nimi.

Jednym z podstawowych skutków rozwodu o charakterze ekonomicznym jest obowiązek alimentacyjny, który sprowadza się do dostarczania środków utrzymania wspólnemu potomstwu bądź drugiemu małżonkowi. Warto tu skupić się na obowiązku alimentacyjnym między małżonkami. Zgodnie bowiem z art. 60 krio rozwiedziony małżonek, który znajduje się w niedostatku, może żądać od drugiego rozwiedzonego małżonka dostarczania środków utrzymania w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz możliwościom zarobkowym i majątkowym zobowiązanego. Chodzi tu zatem o przypadek, gdy rozwód pociąga za sobą istotne pogorszenie sytuacji materialnej jednego z małżonków. Obowiązek ten jednak wygasa w razie zawarcia nowego małżeństwa przez małżonka uprawnionego do alimentów lub też (w innym przypadku) po upływie pięciu lat od orzeczenia rozwodu.

Strony przed podjęciem decyzji o rozwodzie bardzo często rozważają, czy rozwód będzie dla nich opłacalny – co tracą, a co zyskają. Oczywiście w tej kalkulacji pod uwagę brane są czynniki nie tylko materialne, ale także emocjonalne. Strony ważą zatem koszty rozwodu i zyski (także niematerialne), jakie im

przypadną. Decyzja o rozwodzie jest zatem zawsze oprócz decyzji emocjonalnej i psychologicznej decyzją o charakterze ekonomicznym.

Przyczyn trwałego i zupełnego rozkładu pożycia jest wiele. Warto wspomnieć o jednej z nich mającej wymiar ekonomiczny, mianowicie o nieróbstwie. Jak wskazuje J. Ignaczewski [Bodnar i in. 2010, s. 62], „takie zachowanie się małżonka, który będąc zdolny do pracy, bez dostatecznego usprawiedliwienia nie pracuje wcale lub pracuje w stopniu wysoce niedostatecznym, może być uznane za ważny powód rozkładu pożycia małżeńskiego”.

Tak samo różne mogą być przyczyny rozwiązania spółki cywilnej. Zgodnie z art. 869 § 1 kc, jeżeli spółka została zawarta na czas nieoznaczony, każdy wspólnik może z niej wystąpić, wypowiadając swój udział. Innym sposobem ustania bytu prawnego spółki cywilnej jest rozwiązanie jej przez sąd. Jest ono możliwe zawsze, gdy którykolwiek ze wspólników tego zażąda i wykaże, że są ku temu ważne powody (art. 874 § 1 kc). Jednym z takich powodów jest spór między wspólnikami, który uniemożliwia dalsze trwanie spółki. W orzecznictwie wskazano szereg przyczyn, które podpadają pod pojęcie ważnych powodów. Warto tu przytoczyć wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23 lutego 1994 r., sygnatura akt I ACr 847/93: „dążenie do osiągnięcia celu gospodarczego przez działanie w oznaczony sposób jest istotnym elementem spółki zastrzeżonym ustawowo w art. 860 § 1 kc i sprzeniewierzenie się temu celowi przez wspólnika stanowi ważny powód uprawniający do wypowiedzenia swojego udziału przez pozostałych, bez zachowania terminu wypowiedzenia”⁶.

Po rozwiązaniu spółki z majątku pozostałego po zapłaceniu długów spółki zwraca się wspólnikom ich wkłady, a pozostałą nadwyżkę wspólnego majątku dzieli się między wspólników w takim stosunku, w jakim uczestniczyli oni w zyskach spółki (art. 875 kc). Po rozwiązaniu małżeństwa jest analogicznie – byli małżonkowie mogą dokonać podziału majątku wspólnego, o czym była mowa wcześniej.

Jak stwierdza B. Czech [2011, s. 366], „w porządku prawnym zawarcie małżeństwa i rozwód są dwiema stronami normatywnej koncepcji małżeństwa”. Orzeczenie rozwodu powoduje, że wspólnota majątkowa i ekonomiczno-gospodarcza formalnie przestaje istnieć, choć zazwyczaj rozpada się ona jeszcze przed rozwodem. Zmieniają się zasadniczo stosunki majątkowe między małżonkami. Tak jak w przypadku rozwiązania spółki, również w wyniku rozwodu instytucja małżeństwa ulega unicestwieniu, natomiast jej konsekwencje ekonomiczne mogą trwać jeszcze przez jakiś czas.

⁶ OSAiSN 1994/11-12 poz. 65, s. 50, „Wokanda” 1995/4, s. 44.

5. Wnioski

Podsumowując przedstawioną analizę wybranych przepisów regulujących instytucję małżeństwa i spółki cywilnej, można stwierdzić, że teza pracy jest prawdziwa. Małżeństwo to faktycznie instytucja o charakterze prawno-ekonomicznym podobna w swej konstrukcji do spółki cywilnej. Jest to zatem rodzaj umowy, która pod pewnymi warunkami może ulec rozwiązaniu z wszelkimi tego konsekwencjami, także natury ekonomicznej. Wydaje się, że prawnicy z reguły analizują małżeństwo i rozwód tylko w kategoriach konkretnych przepisów prawa rodzinnego – a ściślej rzecz biorąc, w kategoriach ich przestrzegania bądź naruszenia. Nie poszerzają raczej refleksji o inne dziedziny nauki poza prawem, rzadko podejmują próby znalezienia analogii jednych instytucji prawnych do innych. Wydaje się, że dość ściśle kategoryzują instytucje, co w pewien sposób czyni je skostniałymi i prowadzi do braku ich elastyczności, a zatem trudno jest tak interpretować przepisy, żeby za pomocą dostępnych instrumentów prawnych operować nimi w celu dostosowywania prawa do zmieniających się warunków społeczno-ekonomicznych, które stymulują zmiany w prawie. Zamiast bowiem wprowadzać nowe regulacje, można z sukcesem posłużyć się istniejącymi, odpowiednio je interpretując, oczywiście w granicach prawa i rozsądku. W niniejszym artykule podjęto próbę takiej właśnie szerszej interpretacji przepisów regulujących instytucję małżeństwa i rozwodu w kontekście ekonomiczno-prawnym.

Wspomnieć również należy, że ani małżeństwo, ani spółka cywilna nie posiada osobowości prawnej, zatem można je rozważać jako pewną całość ekonomiczno-prawną, ale nie jako samodzielny podmiot prawa cywilnego, ponieważ podmiotami praw i obowiązków są tu małżonkowie lub wspólnicy. Są to zatem rodzaje stosunków obligacyjnych opartych na umowie (w przypadku małżeństwa na treść tej umowy składają się przede wszystkim przepisy krio regulujące prawa i obowiązki małżonków, a w przypadku spółki cywilnej art. 860 kc in.).

Wydaje się, że traktowanie małżeństwa we wskazany w artykule sposób jest w pełni uzasadnione i racjonalne, a przedstawione poglądy i teza wydają się jeszcze trafniejsze, gdy spojrzy się na skutki rozwodu, które w znacznej mierze sprowadzają się do ustania wspólności gospodarczej między byłymi małżonkami i obowiązku alimentacyjnego, który także ma charakter ekonomiczny.

Traktowanie małżeństwa jako umowy podobnej w swej istocie do umowy spółki cywilnej jest ciekawe zwłaszcza dlatego, że może mieć pewne przełożenie na praktykę. Kontraktowy charakter małżeństwa pozwala lepiej zauważyć jego aspekty ekonomiczne i uświadomić małżonkom te z obowiązków małżeńskich, które polegają na utrzymywaniu więzi ekonomiczno-gospodarczej i dbaniu o wspólne gospodarstwo domowe. Ponadto pozwala lepiej zrozumieć wagę ekonomicznych skutków rozwodu, dlatego też przyjęte w niniejszym opracowaniu zało-

żenia mają również wymiar praktyczny. Warto wspomnieć, że aspekt ekonomiczny małżeństwa powinien być podkreślany także w nauce prawa rodzinnego, a nie tylko w mikroekonomii, bowiem instytucja zarówno małżeństwa, jak i rozvodu ma charakter w większej mierze społeczno-ekonomiczny aniżeli prawny. Niestety w nauce prawa często się o tym zapomina, a wydaje się, że prawo i ekonomia w tym przypadku są ze sobą nierozzerwalnie powiązane.

Literatura

- Bochenek M. [2004], *Szkice o ekonomii i ekonomistach*, Mado, Toruń.
- Bodnar A. i in. [2010], *Rozwód i separacja. Sądowe komentarze tematyczne*, C.H. Beck, Warszawa.
- Czech B. [2011], komentarz do tyt. I dz. IV art. 56 [w:] K. Piasecki i in., *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, LexisNexis, Warszawa.
- Mankiw N.G., Taylor M.P. [2009], *Mikroekonomia*, PWE, Warszawa.
- Nazaruk P. [2012], komentarz do książki trzeciej, tyt. XXXI art. 864 [w:] A. Stępień-Sporek i in., *Kodeks cywilny. Komentarz*, LexisNexis, Warszawa.
- Sychowicz M. [2011], komentarz do tyt. I dz. II art. 23 [w:] K. Piasecki i in., *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, LexisNexis, Warszawa.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23 lutego 1994 r., I ACr 847/93, OSAiSN 1994/11-12 poz. 65, „Wokanda” 1995/4.

The Economic-legal Construction of Marriage and Divorce

This paper focuses on the effects of both economic and legal aspects of marriage and divorce. I seek to verify the thesis that a marriage is a kind of legal and economic entity, similar in construction to a company regulated by civil law. To test the thesis, I examine the economic and legal implications of ending a marriage by divorce. The institution of marriage is likened to the civil law regulations of companies while also possessing a number of economic aspects.

Keywords: marriage, divorce, partnership, contributions, community.